

naš tednik

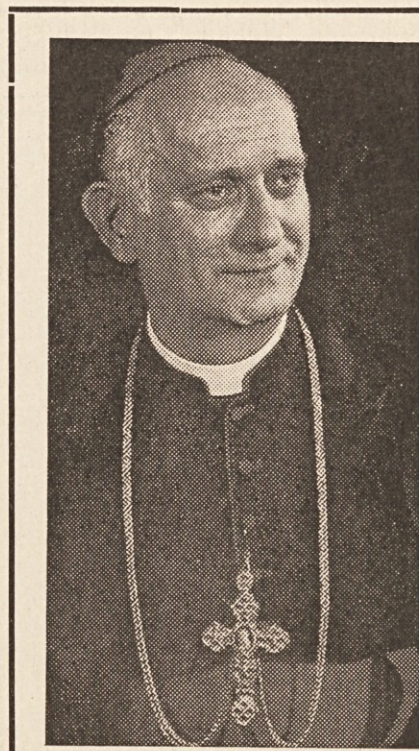
LETO XXXII. — Številka 16 17. aprila 1980 Cena 4.— šil. (5 din)
Poština plačana v gotovini Celovec P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

DANES v TEDNIKU

70 let hrvaškega
tiska na
Gradiščanskem
stran 3

Dobrla vas:
odklonili občinski
grb slov. društvu
stran 5

SAK izgubil 2:1
Sele zmagale 4:0
stran 8

Novi nadškof Alojzij Šuštar posvečen

V nedeljo, 13. aprila popoldne, je bil dr. Alojzij Šuštar posvečen v škofa.

Glavni posvečevalec je bil apostolski pronuncij nadškof Michele Cecchini, sopsvečevalca pa škof iz Chura v Švici Johannes Vonderach in ljubljanski pomožni škof dr. Stanko Lenič.

Posvečenja ljubljanskega nadškofa in metropolita se je udeležil tudi naš škof dr. Jožef Köstner.

Iz zaključnega komunikeja uradnega obiska:

Vsestranski razvoj narodnih skupnosti

V zaključnem komunikeju uradnega obiska Kreiskega v Jugoslaviji je manjšinsko vprašanje zajelo razmeroma veliko prostora. V pasaži o manjšinah sta oba vladna šefa mnenja, da ima manjšina pozitivno vlogo kot most med obema državama, in da bo Avstrija storila vse, kar zagotovi „obstoj in razvoj“ slovenske in hrvaške narodne skupnosti. Dobesedno se pasaža glasi:

„Oba vladna šefa sta se s posebno pozornostjo bavila z vprašanji, ki se tičejo položaja in razvoja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, pri čemer sta podčrtala pozitivno vlogo

žavne pogodbe izvirajoče in druge mednarodnopravne obveznosti. Storila bo vse, da zagotovi obstoj in uspešen razvoj slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji in da za-

Kreisky in Djuranović v Beogradu: gospodarski, kulturni in socialni razmah manjšin.

manjšin kot mostu med obema državama, za krepitev medsebojnega razumevanja med narodi obeh držav, ter kot važnega dejavnika za razvoj dobrososedskih odnosov. Poudarila sta pomen vsestranskega razvoja slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji kot pogoja za ohranitev njune narodne identitete. Avstrijska stran je podkrepila svojo pripravljenost, da izpolni vse iz dr-

jamči spoštovanje njunih jezikov in njune narodnosti, razvoj njune kulture, njenega izobraževanja, družbenopolitičnega življenja in gospodarskega položaja. Obe strani sta se strinjali v toliko, da sta pogovor in sodelovanja med avstrijsko zvezno vlado in zastopniki organizacij slovenskih in hrvaških narodnih skupnosti najboljša pot k rešitvi vseh vprašanj, ki se tičejo položaja in pravic teh narodnih skupnosti.“

NSKS k uradnemu obisku: zakon o narodnih skupinah se maje

Obisk kanclerja Kreiskega v Beogradu ni prinesel pričakovanih gospodarskih rezultatov, je izjavil v prvi oceni obiska politični odbor Narodnega sveta. K vprašanju nacionalnih manjšin opozarja Narodni svet na skupni komunike, v katerem je rečeno, da potrjuje avstrijska stran pripravljenost, „da bo storila vse, da zagotovi obstoj in uspešen razvoj slovenske narodne skupnosti, da izpolni vse obveznosti iz državne pogodbe in obveznosti iz mednarodnega prava“.

Zakon o narodnih skupinah po besedi in vsebini izključuje obstoj

in razvoj, zato se v luči takih izjav tudi maje, čeprav so ga imele stranke za tako vzglednega. Izkazalo se je tudi, izjavlja Narodni svet, da je treba zakon o narodnih skupinah popolnoma revidirati kot to predvideva operacijski koledar koroških Slovencev.

Na vsak način pa bo postal Narodni svet iniciativen in prevzel „vlogo mostu“ v gospodarskih, kulturnih in političnih vprašanjih. Brez vključevanja manjšin v bilateralne odnose med obema državama pač ne bo šlo, je rečeno v izjavi političnega odbora Narodnega sveta.

Za slovenščino v javnosti ni prostora: zmerjanje in prepovedi

V Beogradu je avstrijski kancler Kreisky zaključil državni obisk s komunikejem, v katerem so našli zelo lepe besede o razvoju in „pospeševanju“ manjšin. Državniki so sicer govorili o „malenkostnih problemih“, ki so še odprti, da pa se stanje na Koroškem vidno boljša. Kako se „boljša“, kaže nenehna diskriminacija slovenske besede na kolodvorih, v Dobrli vasi so slovenskemu društvu prepovedali uporabljanje občinskega grba, v Škocijanu je občinski svet zabranil sodelovanje SPD „Danica“ na koroških večerih — ker: Koroška je nemška!

Spet so slovenski dijaki postali žrtve nestrpnosti pri avstrijskih železnicah. Neki dijak je kakor mnogo drugih zahteval vozovnico v slovenščini, vendar je on ni dobil, drugi pa. V Tinjah je prišel sprevodnik in zahteval vozovnico. Djak mu odgovori: „Polovično Metlova“. Sprevodnik ni razumel (ali ni hotel razumeti) in je slovenskemu dijaku zaukazal, naj v Sinči vasi, naslednji postaji, izstopi. V Sinči vasi je prišel načelnik postaje in hotel slovenskega dijaka vreči ven. Še nekateri drugi potniki so začeli vpiti: „Ven z njim“. Vendar je dijak načelnika postaje spo-

znal in mu rekel, da razume slovensko. Železničar je ob tem neprijetnem nagovoru popihal iz vlača in poklical žandarmerijo. Sprevodnik je spet grozil: „Ven s teboj, sicer moraš plačati kazen za dve minuti zamude — torej 800.— šilingov.“ Slovenski dijak se ni dal ustraševati in je ostal v vlaču. Vlač se je nato odpeljal naprej. Spet sprevodnik: „V Metlovi bova šla ven.“ To pa je bil tudi cilj dijaka. Sprevodnik je nato kasiral 18.— šilingov za vlač. Kratko pred Metlovo je dijak šel proti izhodu, saj bi moral izstopiti. Ko se je vlač ustavil, je spet priteknel sprevod-

nik ter dijaka zgrabil za vrat in ga vleknil proti neki gospé, ki je v službi na metlovski postaji. Vprašala je sprevodnika, kaj da je z dijakom. Sprevodnik se laže: „Plaćati noče.“ Sprevodnik še ukaže, naj gospa čaka z dijakom na žandarmerijo in naj to uredi. Gospa trikrat telefonira na žandarmerijo, nato pa začne zmerjati dijaka: „Ti windischer, pojdi v Jugoslavijo.“ Djak nato odvrne, naj potem ona kot „piefke“ gre čez Großglockner. Čez četrte ure je dijaka izpustila, ker žandarmerije ni bilo.

Kljub vsemu zatrjevanju pristojnih uradov zveznih železnic, kljub ponovnim odgovorom ministrstva za promet, da imajo uradniki jasen nalog, da upoštevajo tudi želje v slovenščini, veljajo na Koroškem še vedno drugi zakoni. Kdo daje takim nestrpnim uradnikom potuho, da si izberejo za žrtve svojih agresij slovenske dijake?

Izseljenci: žrtve nacizma pozivajo!

V ponedeljek, 14. aprila 1980, so se odborniki Zveze slovenskih izseljencev zbrali na seji v Celovcu, kjer so ob obletnici množične izselitve kor. Slovencev za časa nacizma sprejeli naslednjo izjavo:

Na današnji dan, leta 1942, je nacistični režim začel z množičnim izseljevanjem koroških Slovencev uresničevati zločinski načrt, ki so ga vse od leta 1920 dalje pripravljali nemški nacionalisti za popolno iztrebljenje slovenskega življa na Koroškem. Prvih 300 koroških slovenskih družin iz Zilje, Roža in Podjune je bilo nasilno pregnanih z domače zemlje in odvedenih v taborišča v Nemčiji. Pozneje jim je sledilo še mnogo drugih v negotovo usodo pregnanstva, kjer so bili oropani domovine, človeškega dostojanstva in vsega imetja. Šele po zmagi nad naci-fašizmom so se spet lahko vrnili na Koroško, kjer so morali z velikim trudom obnoviti svoje izropane domove, obenem pa voditi dolgotrajni boj za popravilo škode, ki še vedno ni zadovoljivo končan.

Tukaj mislimo poleg materialne škode, ki smo jo izseljenci utrpeli v letih pregnanstva, predvsem tudi na ogromno škodo, ki je bila koroškim Slovincem prizadejana z dolgoletno politiko raznarodovanja, zapostavljanja in kratenja osnovnih narodnostnih pravic. Zadolgoživno popravilo vse te škode vidimo le v uresničitvi takih pogojev, ki bodo jamčili nadaljnji obstoj in zagotavljali vsestranski enakopravni razvoj slovenske narodne skupno-

sti na Koroškem. Zato bivši pregnanci podpiramo prizadevanja obeh osrednjih slovenskih organizacij za doseg doledne in celovite izpolnitve manjšinsko-varstvenih določil avstrijske državne pogodbe in drugih mednarodnopravnih dokumentov.

V tej zvezi pozdravljamo ponovno izraženo pripravljenost avstrijske zvezne vlade, da bo izpolnila vse svoje obveznosti iz člena 7 državne pogodbe, vendar poudarjamo, da nas bodo o iskrenosti teh obljub prepričala šele ustrezna dejanja. Z zadoščenjem smo sprejeli tudi vest o ukinitvi političnih procesov proti nekaterim slovenskim aktivistom, moramo pa hkrati opozoriti, da se slej ko prej nadaljuje sodno preganjanje naših ljudi samo zato, ker so protestirali proti razpihovanju narodnostne mržnje in zahtevali izpolnitve mednarodno zajamčenih pravic. Slovenski izseljenci, ki smo zaradi zvestobe narodu morali skozi trpljenje pregnanstva, odločno protestiramo zaradi kriminaliziranja boja za narodnostni obstoj ter zahtevamo ukinitve vseh krivičnih procesov proti pripadnikom slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Ko se ob obletnici nasilne izselitve spominjamo takratnih dogodkov, nas k temu ne navaja želja po maščevanju, pač pa zavest, da mora biti spomin hkrati tudi opomin. To velja še posebno letos, ko obhajamo 35-letnico zmage nad fašizmom in se tudi bivši slo-

venski pregnanci čutimo povezane s številnimi milijoni sotrpinov, pripadnikov najrazličnejših narodov, ki so v letih fašistične strahovlade trpeli v zaporih in taboriščih, umirali na moriščih in padali v oboroženem protifašističnem boju.

Spomin na ogromne žrtve, ki jih je doprineslo človeštvo za svobodo, demokracijo in mir v svetu, nas obvezuje, da napravimo vse, kar je v naših močeh, da nikdar več ne bi prišlo do takih zablod. Zato je naloga in dolžnost nas vseh in še posebej bivših žrtev nacističnega nasilja, da pristojne oblasti nenehno opozarjamo na njihove obveznosti, ki so jih prevzele z obljubo, da bo demokratična Avstrija v duhu protifašističnega boja, kateremu se ima zahvaliti za svojo obnovitev, izruvala vse korenine nacizma ter prepričala sleherni oživiljanje nacistične miselnosti in neonacistične dejavnosti.

Vendar pa moramo prav v letu, v katerem obhajamo 35-letnico zmage nad fašizmom in istočasno proglasitve neodvisnosti Avstrije ter 25-letnico podpisa avstrijske državne pogodbe, z globoko zaskrbljenostjo ugotoviti, da se v naši državi spet nevarno množijo pojavi nacionalizma in neonacizma. Izzivanje teh sil, ki so Avstrijo že enkrat pripeljale na rob prepada in jo pahale v smrtni objem zločinskega nacifašizma, postaja vedno bolj nesramno in predstavlja napad na demokratične pridobitve, zlasti pa pomeni žalitev vseh (Dalje na 4. strani)

NEMČIJA: PROTEST ROMOV

Konec zadnjega tedna je končalo dvanajst Romov (Ciganov) in ena nemška skrbnica na območju dachauskega kacetna gladovno stavko, ki so jo začeli iz protesta proti zapostavljanju Romov v ZRN. Bavarsko notranje ministrstvo je moralo priznati hudo diskriminacijo Romov in je zagotovilo, da bodo uničili še vse preostale sodne akte o „potepuhih“, če bi pa kdo še imel zaradi teh aktov kake težave, naj se obrne na oblasti. Prav tako so zagotovili, da bojo priznali krivice, ki so jih morali pretrpeti Romi v dobi nacizma.

ARGENTINA: ŽITO ZA SZ

Argentina je v prvih dveh letošnjih mesecih izvozila trikrat toliko žita kot v celem letu 1979 (740.000 ton, 240.000 ton). Največ žita in tudi mesa je prodala Sovjetski zvezi, ki jo je ameriška prepeved za izvoz žita (zaradi Afganistana) le bolj prizadela, kot je pričakovala. Argentina pa se zaradi lastnih gospodarskih interesov ni hotela pridružiti ameriškemu postopanju. TASS in drugi sovjetski organi sicer redno zelo grobo in tudi upravičeno — kar potegne, pa potegne — napadajo argentinske oblasti, kadar pa gre za lačne železnic lastnih ljudi, nič ne smrdi, najmanj denar.

WAGNER V LJUBLJANO?

Kot se je zvedelo ob obisku kanclerja Kreiskega v Beogradu, je baje povabil predsednik Izvršnega sveta SR Slovenije Anton Vratuša koroškega deželnega glavarja Leopolda Wagnerja na uradni obisk v Ljubljano. Wagner bo menda potoval tudi v Črno goro, kjer namestnik Koroška postavi klinični center z denarjem, ki so ga zbrali za tamkajšnje potresne žrtve. Tak obisk je treba pozdraviti, če bo prinesel nam koroškim Slovencem resnično zboljšanje, korak naprej pri popolni izpolnitvi člena 7 Avstrijske državne pogodbe.

ZDA: BOJKOT MOSKVE

Nacionalni olimpijski komite ZDA je z dvotretjinsko večino sklenil bojkot letošnje olimpiade v Moskvi. Ta korak je predsednik Carter sicer že večkrat napovedal, športniki so se upirali, enako njihove organizacije, tako da je nastala prava zmeda pa tudi za Carterjevo zavzemanje za človekove pravice v drugih državah pritisk oblasti na športnike ni bil najlepše zrcalo. ZDA so pozvale tudi zaveznike, naj ravnajo enako. Moskva je že divje reagirala, pa tudi sovjetski bojkot olimpiade v Los Angelesu 1984 je pričakovati.

PREVRAT V LIBERIJU

Zadnjo soboto je strmoglavil deseter Samuel Doe dosedanega državnega predsednika Williama Tolberta in dal hkrati iztrebiti vso njegovo družino. Novi oblastniki očitavajo prejšnji vladi izkoriščanje in zatiranje ljudstva. Liberija je postala leta 1847 neodvisna, ustanovili pa so jo nekdanji črnski sužnji iz ZDA. Glavno mesto Monrovia je imenovano po nekdanjem ameriškem predsedniku Jamesu Monrou („Amerika Američanom“). Dosedanji oblastniki so se močno opirali na ZDA, ki imajo državo tudi pod gospodarsko oblastjo.

Dne 12. aprila se peljem domov kot vsako soboto. V Celovcu na postaji nisem dobil karte, ker me na mojo slovensko zahtevo ni nihče razumel. Na „Auskunft“ je sicer znal toliko, da je vedel, kam hočem. Ni pa vedel, kaj pomeni „polovično“.

niti mislil nisem na to, me je prijel in vlekel kvišku. Mimosgrede je glasno pripomnil, da sem že pred štirinajstimi dnevi delal zgago.

Ostali potniki (nekaj se jih je pridružilo iz drugih vagonov) so v zboru klicali: „Auße mit ihm!“

tel plačati, koliko sem star in kaj sploh mislim, saj smo v Avstriji. Na vprašanje, od kod sta sošolca, nisem hotel odgovoriti.

Eden od pozneje dospelih žandarjev je znal slovensko. Bil je zelo prijazen (ni me zmerjal). Tem sem moral pripovedo-

Slovenščina na železnici: aretacija in zmerjanje: „Prekleti Windischer!“

V vlaku sem spet slovensko zahteval karto. Prav tako tudi dva sošolca. Sprevodnik je vprašal, ali ne znam nemško. Nato je rekel: „A holbe Zeltweg?“ Jaz pa sem isto še enkrat ponovil. Nato je kratkoma rekel, da bo klical žandarmerijo. To je bilo v območju Tinj. V Sinči vasi pa je res prišel žandar v vagon in vprašal, kaj je. Sprevodnik pa je rekel, da nočem plačati.

Kazal sem mu denar, pa ga ni hotel videti. Nato je prišel neki moški, bradat, star približno 25 do 30 let. Hitro sem ugotovil, da zna slovensko. Ukazal mi je vstati in zapustiti vlak. Ker pa

Zmerjali so me s čušom in eden me je hotel biti. Preko funka se je žandar pogovarjal s postajo izven in prevajal, kar smo se mi med sabo pogovarjali (da ona dva v Pliberku ne smeta govoriti nemško, ipd.). Nato se je peljal z nami do Metlove. Mislim, da mu bom ubežal in mi sklenil roke na hrbtu. Ko sem pa hotel izmakniti, me je še bolj stisnil. Na metlovski postaji nas je že čakal neki možakar, ki naj bi prevajal. Seveda poleg gospe Andrej (Bahnvorstand). Ta mi je koj rekel: „Du verdammter Windischer“. Nato sta se pripeljala še dva žandarja. Tisti možakar me je vprašal, zakaj nisem ho-

vati, kako je prišlo do tega in zakaj sem sploh govoril slovensko. Povedal sem, drugi je prevajal.

Nazadnje pa je še rekel, kaj bi bilo, če njega (žandarja) ne bi bilo v vlaku. Gospa Andrej pa mi je še grozila: „Dos wird di oba noch wos kosten.“ Vprašal sem še, ali naj sedaj plačam karto, žandar pa mi je rekel, da bom dobil račun na dom. Nato sem lahko šel.

Ves čas so samo trdili, da nisem hotel plačati, ne pa, da sem slovensko zahteval karto in me niso hoteli razumeti.

D. M.

Bivši terorist Burger na Koroškem: zakaj državna policija ne ukrepa?

Šef skrajno nemškonalne stranke NPD Norbert Burger se je spet mudil na Koroškem. Potem ko je sredi januarja bil skrajno neuspešen — varnostne oblasti so prepovedale njegove prireditve, na katerih je snubil glasove in podpise za svojo kandidacijo pri volitvah za zveznega predsednika, je tokrat izdal in razpisal vabila, kjer najdrznejših izjav ni bilo več. Na podlagi svoječasnega vabila namreč je okrajno glavarstvo Velikovec prepovedalo njegov nastop na Koroškem.

Njegove tokratne postaje so bile tudi krajevno bolj skrbno izbrane — manjkali so nastopi v Celovcu, kjer zadnjič tudi niso smeli nastopiti, ter v velikovškem okraju.

NT je o tem vprašal varnostnega direktorja za Koroško dr. Adolfa Pichlerja. Zakaj je tokrat dovoljen nastop Burgerja in njegovih, saj gre pri odboru za izvolitev „nacionalnega Nemškoavstrijca“ za povsem iste ljudi kakor pred dvema mesecema in pol? — Pichler: Tokrat na vabilih ni takih protiaustrijskih izjav, ki bi dale pričakovati, da bi bila prireditve v istem smislu. Tudi notranje ministrstvo je istega mnenja. V ostalem pa kaže praksa, da Burger sme v drugih zveznih deželah ponekod nastopiti, drugje pa spet ne. — NT: Ali ni pričakovati, da so se Burger in njegovi le hoteli izogniti zakonu, saj gre za iste ljudi kakor zadnjič in tudi ni znano, da bi te osebe kakorkoli spremenile svoje gledanje? — Pichler: Tukaj nam preostane le nadzorovati prireditve, kakor bodo tudi storili.

Preostane pod črto le to, da sme očitno vsaka še tako s preteklostjo obremenjena oseba prirediti nacistično zborovanje, samo ne sme tega najaviti v vabilih. Isto velja za 5. odstavek člena 7 državne pogodbe, ki prepoveduje manjšini sovražne organizacije. Čeprav 5. odstavek čisto jasno piše, da ni le prepovedana organizacija, ki ima protimanjšinski namen zapisan že v svojih statutih, temveč tudi protimanjšinska dejavnost takih organizacij, ukrepajo avstrijske oblasti le proti organizacijam, ki imajo svoj protimanjšinski namen zapisan v statutih. Takih organizacij pa ni, torej oblasti tudi ne ukrepajo.

Kaj — tako v Avstriji zatiramo manjšine, da imajo celo dva časopisa — se je delal originalnega „avstrijski“ novinar in je pri tem lomil jezik v nepreslišni madžarščini. Kraj kvalificirane debate o manjšinskih vprašanjih: letališče v Beogradu, kjer so avstrijski novinarji čakali na zveznega kanclerja in si z različnimi domisljicami krajšali čas do odhoda.

Povod za debato je bilo vprašanje japonskega dopisnika v Beogradu, ki je na uradni tiskovni konferenci vprašal kanclerja, ali je bil tudi položaj slovenske manjšine na Koroškem predmet njegovih razgovorov z jugoslovanskim ministrskim predsednikom Djuranovičem. Da se ravno japonski novinar zanima za Slovence, je Kreiskemu vzelo v prvem trenutku sapo in si japonski kolega lahko šteje v čast, da je po dolgem spraviil Kreiskega ob koncept, kar se sicer ne zgodi zlahka.

Koliko je res bilo govora o manjšinah? Če izhajamo iz uradnega dokumenta, zaključnega komunikeja, zavzema manjšinsko vprašanje precej prostora.

TEDNIKOV KOMENTAR

Kreisky v Beogradu: sprememba klime?

BORUT SOMMEREGGER

TEDNIKOV KOMENTAR

Tu je govora o avstrijski strani, ki bo podzela vse, kar bo koristilo ohranitvi in razvoju narodnih skupin, izpolnila vsa določila iz državne pogodbe, obe strani sta poudarili pomen razvoja nacionalne identitete. V zdravici na uradni večerji je Kreisky govoril o upanju, da bo prišlo do reševanja odprtih vprašanj, Djuranovič pa mu je odgovoril, da ima Jugoslavija kot skupnost enakopravnih in svobodnih narodov in narodnosti interes, da se njene manjšine enakopravno razvijajo. Pri ocenjevanju položaja pa bo Jugoslavija izhajala iz dejstva, je rekel Djuranovič, kakšen je pravni in dejanski položaj manj-

šin zunaj mej v primerjavi z narodnostmi v Jugoslaviji.

Pravzaprav je čudo, da je našel Kreisky toliko časa, da se je v Beogradu zbadal s tako malenkostnimi problemi, je z vso resnostjo komentiral novinar nemškega magazina Stern, ko pa ima toliko skrbi — od Nicaragua, preko francoskih komunistov („Ti nikoli niso bili evrokomunisti“) pa tja do Iraka („Tu se kuha čudna brozga“). Toda Kreisky je pokazal dobro voljo in ob polnoči potrpežljivo razlagal: „Ah, veste, vso to manjšinsko vprašanje je skoraj družinska zadeva. Vsi se med sabo poznajo. Glejte, Robak je pri SPÖ, Müller pri ÖVP. Sicer

pa manjšine nikdar ne bodo zadovoljne... mogoče je tudi prav tako.“ In Kreisky ne bi bil Kreisky, če ne bi vse postavil v svetovni okvir: „Saj so povsod manjšine neke vrste faktor, ki moti...“

Deželni glavar Wagner, ki je Kreiskijeve izjave spremljal z vidnim zadovoljstvom in se sploh počutil v Beogradu zelo dobro, pa lahko beleži nepričakovan uspeh. Po njegovem srečanju s predsednikom slovenske vlade je lahko poročal, da bo šel v jeseni na uradni obisk v Slovenijo, nejasno pa je še, kaj je menil s tem, ko je govoril, da bodo odslej imeli v deželni politiki glavno besedo „profesionalci“ (?)

Tisti, ki so mislili, da bo ugodna klima med Jugoslavijo in Avstrijo koristila tudi manjšini, so razočarani. Gonja proti slovenščini v javnosti se z vso silo nadaljuje, v Dobri vasi so slovenskemu društvu odklonili občinski grb, v Škocijanu slovenska pesem nima kaj iskati na občinskih prireditvah. Ali na Koroškem res še vedno velja: Kärntner, sprich deutsch!?

DR. HERBERT GASSNER:

70-letnica hrvaškega tiska na Gradiščanskem

Letos obhajajo gradiščanski Hrvati pomemben jubilej: 70-letnico svojega tiska, ki je ostal do danes eden glavnih dejavnikov v boju proti asimilacijskim tendencam vseh vrst.

Leta 1910 je izšel prvi tedenški časopis gradiščanskih Hrvatov — ki so seveda takrat spadali še pod madžarsko državo — z naslovom „NAŠE NOVINE“. Ta list je bil glasilo sicer maloštevilne, a vendar zelo delavne narodne inteligence gradiščanskih Hrvatov; ta inteligenca se je takrat zbudila k novi samozavesti in se je zavzemala za ohranitev narodne samobitnosti. Naklada časopisa se je ustalila pri 2500 izvodih. Časopis se je zelo hitro razširil po hrvaških vaseh in je bistveno prispeval h takratnemu kulturnemu vzponu, ki se je manifestiral v ustanovitvi številnih krajevnih kulturnih krožkov. Izbruh 1. svetovne vojne je nenadno prekinil ta razvoj — časopis je moral nehati izhajati. Takratna madžarska oblast je z upravnimi ukrepi prepovedala ustvarjanje kulturnih stikov z matičnim narodom na Hrvaškem; pretveza je bil absurden očitek „panslavizma“, ki so ga zmeraj spet

tudi za sedeže v deželnem zboru.

Ta stranka pa ni imela uspehov — ni se mogla uveljaviti proti velikim strankam, ni mogla doseči mandata in je čez nekaj mesecev klavrno poginila. To je bil v zgodovini gradiščanskih Hrvatov prvi in edini poskus, da bi se samostojno organizirali zunaj etabliranih velikih strank. V glavnem so bili pobudniki tega poskusa konservativni krogi gradiščanskih Hrvatov, ki pa so odšli po porazu pod okrilje Krščansko-socialne stranke. Leta 1923 je ustanovila skupina ambicioniranih mladih izobražencev „HRVATSKE NOVINE“. Ta časopis naj bi bil po lastni izjavi sicer nadstrankarski, v resnici pa je bil glasilo konservativnih krogov gradiščanskih Hrvatov ter številčno močne hrvaške duhovščine.

V reakcijo na ustanavljanje konservativnih časopisov je izdajala Gradiščanska socialna

GLAS“ na drugi strani, strankarski glasilo, popolnoma vključeni v takratne notranje-politične boje, kar se je tudi pokazalo na njihovih straneh.

Leta 1931 so ustanovili za hrvaško šolsko mladino „MALE CRIKVENE I ŠKOLSKE NOVINE“. Izhajale so kot štirinajstdnevnik in so imele 3400 naročnikov. 1. oktobra 1939 so morale nehati izhajati; nacisti so navedli kot vzrok „pomanjkanje papirja“, da bi zadušili ta priljubljeni mladinski list, ki so ga tudi odrasli radi brali. Tudi „HRVATSKE NOVINE“ so morale v času nacizma nehati z izhajanjem, ker se niso dale „uravnati“.

Po koncu nacistične diktature je doživel hrvaški tisk na Gradiščanskem pravi razcvet: začeli so izhajati štirje časopisi, in sicer „CRIKVENI GLASNIK“ (izhaja še danes) kot škofovo glasilo, nadalje „NAŠE SELO“ (od Velike noči 1947 do decembra 1949), „NAŠA DOMOVINA“ (1951—1955; ta list je podpirala KPÖ) in od 1947 naprej „NAS TAJEDNIK“ (obstaja še danes, leta 1960 so ga preimenovali v „HRVATSKE NOVINE“).

Leta 1957 je začel izhajati „GLAS“, glasilo Hrvatskega akademskega kluba (HAK), ustanovljenega 1954; izhajal je četrtletno do leta 1969, ko so ga preimenovali v „NOVI GLAS“. Tudi ta list izhaja četrtletno; je glasilo naprednih krogov in tendenc med hrvaško študirajočo mladino na Dunaju in ima naklado 1500 izvodov.

Če pogledamo nazaj v preteklost, moramo torej reči, da se je zožila ponudba množičnih občil med gradiščanskimi Hrvati: trenutno imamo samo en tedenski časopis, „HRVATSKE NOVINE“, z naklado okoli 4500 izvodov na številko. Ta list je dobil šele pred dvema letoma glavnopoklicnega urednika, prej so opravili vsa dela izključno idealisti poleg svojega poklicnega dela.

Cerkveni list „CRIKVENI GLASNIK“ izhaja tudi tedensko, a ga mladina komajda bere; v zadnjih letih neprenehno izgublja bralce.

Poleg že imenovanega „NOVEGA GLASA“, glasila HAK, izhaja še kulturni magazin „POKUS“ (naklada 1500), ustanovljen pred dvema letoma, ki ga financira Institut za narodne skupnosti v Rustu ob jezeru. Za male izhaja časopis „RADOST“, mesečna priloga „HRVATSKIM NOVINAM“. Na srednjem Gradiščanskem, kjer se hrvaško še najbolje uveljavlja proti asimilaciji, izdajajo mladinci za mladince časopis „MLADINA“ (naklada 800), ki pa ne izhaja redno.

70 let hrvaškega tiska na Gradiščanskem: čas, da pregledamo račune. Kot dejavnik v boju za ohranitev etnične samobitnosti si je pridobil hrvaški manjšinski tisk neprecenljive zasluge. Zavzemal se je za pravice narodne skupnosti in je vplival tako na ustvarjanje zavesti, vrhu tega pa je razvil močne pobude na kulturnem področju.

Denarno vedno v težavah, se je moral pogostokrat boriti za obstoj z zbirkami in darili. De-

Hrvatske novine — centralno glasilo izhaja tedensko

lo so opravljali in ga opravljajo še danes večinoma idealisti brez posebne časnikarske izobrazbe, ki za svoj izredno pomembni publicistični angažma ne dobivajo nikakršne denarne odškodnine.

Zdaj se trudijo vsa hrvaška

glasila, da bi z intenzivnimi reklamnimi akcijami zvišala številni naklade in bralce in da bi se, kar se da, zavarovala tudi denarno, da bi tako še bolje mogla izpolniti nalogo — v boju za ohranitev in razvoj etnične pluralizma v deželi.

70 let tiska gradiščanskih Hrvatov

Akcija „pričevanja dvojezičnosti“

DIJAKI RAZISKUJEJO SODOBNO ZGODOVINO

Dijaki in profesorji zgodovine na Slovenski gimnaziji so se odločili, da v okviru akcije ministrstva „Dijaki raziskujejo sodobno zgodovino“ poiščejo kar največ dokumentov, ki pričajo o dvojezičnosti na Koroškem nekdanj in danes. Nameravajo pripraviti razstavo še k obletnici podpisa Državne pogodbe.

Zbirajo: resnično dvojezične dokumente (dvojezične tiskovine, knjige, časopise, plakate, štampiljke, vseh vrst fotografske napise, uradne liste, i. dr.)

in slovenske dokumente, ker priča prisotnost slovenskega jezika tudi o slovensko-nemškem značaju dežele (slovenske tiskovine, plakate, stare knjige in revije; slovenske napise v cerkvah, na znamenjih, križevih potih, nagrobnikih, prtiče etc.). Zato Vas vabijo in prosijo, da jim pri tem delu priskočite na pomoč. Gotovo hranite v svojem domu kake zanimive dokumente dvojezičnosti ali pa so Vam znani v Vaši bližnji okolici. Opozorite dijake nanje ali pa o njih sporočite na šolo.

Slovenska prosvetna zveza in krajevna prosvetna društva v Železni Kapli, Selah, Kotmari vasi in Brnci vabijo na koncert ansambla

„LOJZETA SLAKA“

ki bo v soboto, 26. 4. 1980, ob 20. uri v hotelu „Obir“ v Železni Kapli

„KONCERT S PLESOM“
Prireditelj: SPD „Zarja“

v nedeljo, 27. 4. 1980, ob 11.30 v Farni dvorani v Selah

„KONCERT“
Prireditelj: KPD „Planina“

v nedeljo, 27. 4. 1980, ob 15.30 v šoli v Kotmari vasi

„KONCERT“
Prireditelj: SPD „Gorjanci“

v nedeljo, 27. 4. 1980, ob 20. uri v Kulturnem domu na Brnci

„KONCERT“
Prireditelj: SPD „Dobrač“

ZVEZA SLOVENSkih ORGANIZACIJ NA KOROškEM

OKRAJNA PISARNA PLIBERK

posreduje vsak torek od 9. do 12. ure. V pisarni bo:

22. 4. 1980: Dr. Franci Zwitter: „Upravna vprašanja“

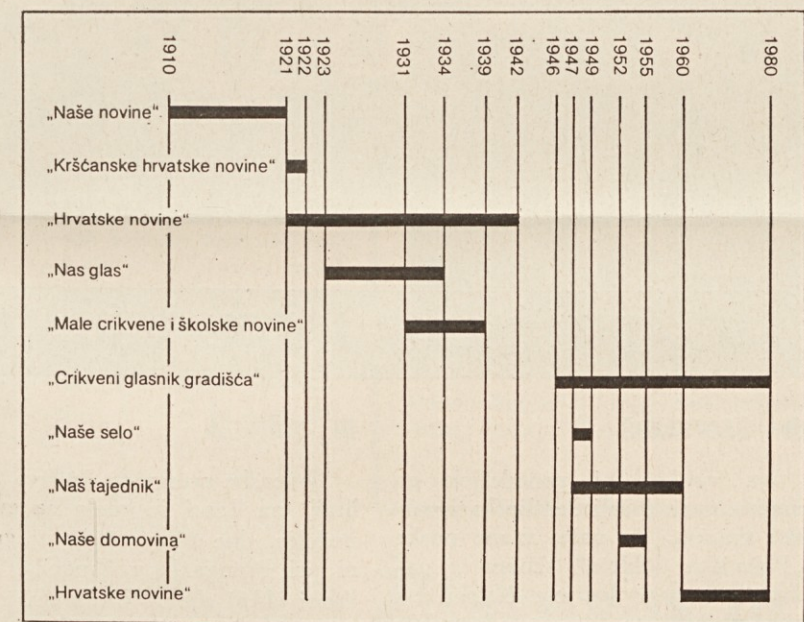
KONCERT

Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi

Kraj: Kulturni dom v Dobrli vasi

Čas: nedelja, 20. 4. 1980, ob 20. uri

Nastopajo: Oktet Prežihov Voranc iz Raven in mešani pevski zbor SPD „Srce“ iz Dobre vasi

ponavljali in z njim otežavljali delovanje prvih hrvaških časnikarjem.

Po 1. svetovni vojni je pripadel velik del nekdanje Zahodne Ogrske z imenom Gradiščanska (Gradišče, Burgenland) republiki Avstriji. Ta prehod so spremljale hude propagandne bitke med Ogrsko in Avstrijo; ogrski magnati, kot npr. Esterhazyji (ki so še danes veleposestniki na Gradiščanskem!) so denarno podpirali tolpe komandosov, ki so se oborožene uprle — pa čeprav brezuspešno — vkorakajoči avstrijski žandarmeriji.

Po priključitvi Gradiščanske k Avstriji, so prizadeli notranjepolitični boji takratnega časa tudi gradiščanske Hrvate: strankarsko-politična polarizacija je začela dobivati svoje obrise.

Leta 1922 so izšle „KRŠČANSKE NOVINE“, ki so v hrvaščini delale očitno propagando za krščansko-socialno stranko. Ta list pa je doživel samo štiri številke. V tej zvezi je zanimivo, da so takoj v prvih letih 1. republike ustanovili lastno hrvaško stranko, in sicer „HRVAŠKO KRŠČANSKO-SOCIALNO STRANKO“, ki se je potegovala pri deželnozborskih volitvah

demokracija lastno tedensko glasilo v hrvaščini, „NAS GLAS“. Glavni urednik je bil hrvaški socialistični deželnozborski poslanec KOLOMAN TOMŠIČ. Ta časopis je izhajal od leta 1923 pa do leta 1934, ko

Radost — šolski list izhaja občasno

so nasilno izključili avstrijsko socialno demokracijo iz političnega življenja naše dežele.

V glavnem lahko ugotovimo, da sta bila oba tedenska časopisa gradiščanskih Hrvatov v medvojnem času, „HRVATSKE NOVINE“ na eni in „NAS

PRIREDITVE

KOROSKI DNEVI V TRZICU

Prireditelj: Skupina 77

Kraj: Cankarjev dom v Trziču
Čas: petek, 18. 4. 1980, ob 18. uri (pri nas ob 19. uri — poletni čas)
 Otvoritvena slovesnost „KOROSKA V BESEDI IN PESMI“

Sodelujejo:

MPZ „Jakob Petelin-Gallus“ iz Celovca

Polde Bibič predstavlja koroške pesmi in pisatelje: Milko Hartman, Andreja Kokota, Florijana Lipuša, Janka Messnerja in Valentina Polanška

Ob 19.30 otvoritev razstave akademskega slikarja Valentina Omana v galeriji NOB v Trziču
 25. 4. 1980, ob 18. uri: Otvoritev razstave Ernsta Arbeitsteina v Kur-nikovi hiši v Trziču

14. 5. 1980, ob 18. uri: Predavanje „KULTURNI SPOMENIKI KOROŠKE“ z diapozitivi

Predava: dr. Cene Avguštin, Kranj
Kraj: Paviljon NOB v Trziču

V nedeljo, 27. 4. 1980, ob 14. uri popoldne bo slovesna blagoslovitev obnovljene cerkve v Globasnici.
 Vsi prisrčno vabljeni!

Predavanje z barvnimi slikami g. Vinka Zaletela:

I. ARGENTINA, II. del
 II. CILE

III. KOROŠKA, II. del
 v nedeljo, 20. 4. 1980, ob 14.30 v farni dvorani v Selah
 v nedeljo, 20. 4. 1980, ob 19.30 v farni dvorani v Kotmari vasi

KONCERT

Prireditelj: SPD na Radišah
Kraj: kulturni dom na Radišah
Čas: nedelja, 20. 4. 1980, ob 14.30
 Gostujejo: Moški in mešani zbor, folklorna skupina in ansambel „Obir-kvintet“ SPD „Zarja“ iz Železne Kaple

Igra

KARLOVA TETA

Prireditelj: KPD v Šmihelu
Kraj: Farna dvorana v Šmihelu
Čas: nedelja, 20. 4. 1980, ob 19.30
 Nastopa dramska skupina iz Braslovč
 Režija: ga. Anica Brišnik

KONCERT

Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi
Kraj: Kulturni dom v Dobrli vasi
Čas: nedelja, 20. 4. 1980, ob 20. uri
 Nastopajo: Oktet „Prežihov Voranc“ iz Raven ter mešani pevski zbor SPD „Srce“ iz Dobrle vasi

Sportniki iz Celovca in okolice

POZORI!

Prihodnjo nedeljo, 20. 4. 1980, se spet srečamo k skupnemu teku po Križni gori (Donau-Parcours). Zbirališče je kot običajno na parkirišču pred Botaničnim vrtom ob 7. uri zjutraj.

Vsi prisrčno vabljeni!
 KSD

Ob 75-letnici ustanovitve SLOVENSKEGA PROSVETNEGA DRUŠTVA „ZVEZDA“ v Hodišah vabimo na

SLAVNOSTNO PRIREDITEV

ki bo v nedeljo, dne 20. 4. 1980, ob 14.30 pri SVETIJU v Plešerki.
 Sodelujejo:
 Moški pevski zbor SPD „Edinost“ iz Škofič
 Mešani pevski zbor „Rož“ iz Šentjakoba v Rožu
 Moški pevski zbor SPD „Bilka“ iz Bilčovsa
 Trio SPD „Gorjanci“ iz Kotmare vasi in domači tamburaški ansambel.
 Od 19. ure naprej „PLES“.
 Igrajo: „Mežiški rudarji“.

Interalpcenter Peca: vse tri koroške občine in občina Ravne za projekt

Preteklo soboto so se srečale v Pliberku delegacije občin Železna Kapla, Globasnica, Pliberk z zastopniki občine Ravne na Koroškem, ki sta jih vodila predsednik skupščine občine Ravne Rudi Vrčovnik in predsednica izvršnega sveta Metka Oderlap. Vse štiri občine so zainteresirane na projektu Interalpcenter Petzen/Peca, ki bi, kot je NT poročal, bistveno ojačil gospodarsko zmogljivost regije, vendar bi lahko prišlo do realizacije projekta le, če bi vse štiri prizadete občine skupno iskale poti realizacije. To je bil tudi rezultat pogovorov pretekle sobote, o katerih je menil globaški župan Sadjak, da ima globaška stran poseben interes na realizaciji projekta, ki bi moral biti povezan s prehodom čez Lužo, pri zgraditvi projekta pa bi morali upoštevati tudi Veško stran, kjer bi Globašani želeli vlečnico. Tudi župan Železne Kaple Lubas je potrdil perspektivnost projekta za ojačitev južnokoroške regije. Pliberški župan Franz Mikusch je kot gostitelj srečanja pozdravil predvsem sodelovanje preko mej, ki se ne izčrpa samo v občasnih prijateljskih srečanjih, ampak ob konkretnem projektu lahko postane pristno in koristno za obe strani. Ravenski župan Vrčovnik je v pogovoru z NT poudaril resno pripravljenost ravenske občine za izgraditev Pece, projekt pa bodo predložili v najkrajšem času turističnim strokovnjakom in političnim forumom v Sloveniji in Koroško.

Frakcijski vodja Enotne liste (EL) Mirko Kert je po sestanku dejal, da je potekel v stvarni atmosferi, da so vse občine vidno zainteresirane na projektu, ki med drugim tudi za Pliberk pomeni vidno krepitev gospodarskega položaja in s tem doprinese svoj del, da se zajezi odseljevanje domačinov.

Kot smo zvedeli, je bil predmet razgovorov med koroškim deželnim glavarjem Wagnerjem in predsednikom slovenske vlade dr. Vratušem v Beogradu tudi projekt Interalpcenter Petzen/Peca. Wagner je projekt predložil kot enega izmed možnih projektov gospodarskega sodelovanja med Slovenijo in Koroško.

SPD „Zila“: nov začetek

Dne 6. aprila 1980 je imelo SPD „Zila“ po dolgem času spet svoj občni zbor. Predsednik Franci Wiegele je pozdravil vse navzoče in z veseljem ugotovil, da kaže predvsem mladina zanimanje in hoče poživiti društvo. Nato je dr. Janko Wiegele podal kratek pregled delavnosti zadnjih let. Tako so gostovali na Zili „Oder mladje“, lutkarji, razni zbori in ansambli (Gallus, Tone Tomšič, Avsenik). Seveda pa so bili Zilani sami tudi zelo aktivni. Imeli so svojčas tamburaški orkester ter zelo dobro razvito dramsko skupino. Najpomembnejše pa je bilo gotovo snemanje filma o ziljskem štehanju. Nato pa je orisal Niko Kriegl na kratko delovanje prosvetnega društva pred 2. svetovno vojno.

Po obširnih in zanimivih poročilih je bila na programu izvolitev novega odbora. Dosedanji predsednik Wiegele je zaradi preobremenitve odstopil. Kot je vsem znano, je on trener znanih zahomskih skakalcev. V novi odbor so bili izvoljeni:

Predsednik: mag. Urban Popotnik, podpredsednik: Milka Kriegl, tajnik: Hanzl Millonig, namestnica tajnika: Urši Millonig, blagajnik: Marija Wiegele, nadomestnik blagajnika: Marjan Pipp, knjižničarka: Krista Druml.

Novi predsednik Popotnik pa je v zaključnih besedah opomnil vse navzoče, da naj se podajo vsi v en čoln in tako skupno ustvarjajo kulturno življenje na Zili.

Spet pojavi nacionalizma

(Nadaljevanje s 1. strani)

tistih, ki so s trpljenjem in z aktivnim bojem prispevali k osvoboditvi in obnovitvi neodvisne demokratične Avstrije.

Ravno zaradi tega ne moremo razumeti kapitulacije oblasti v zvezi z odkrivanjem pojavov in bistva desničarskega ekstremizma v Avstriji, kakor moramo odločno obsoditi nezaslišano ravnanje varnostnih organov, ki pri raznih priložnostih ščitijo neofašistične izzivače, hkrati pa surovo ukrepajo proti demokratom in antifašistom, ki upravičeno protestirajo proti zopetnemu oživljanju nevarne miselnosti in dejavnosti.

Ob obletnici zločinske izselitve zato tudi bivši slovenski pregnanci, ki se z avstrijskimi patrioti čutimo solidarno povezane z mednarodno skupnostjo protifašističnih borcev in žrtev fašizma, z vso resnostjo opozarjamo na nevar-

nost, ki jo predstavlja sleherno obujanje nacionalizma in neonacizma. V tej zavesti pozivamo odgovorne dejavnike v deželi in državi, naj proti tej nevarnosti nastopijo odločno in pravočasno, da ne bi bilo spet enkrat prepozno.

Kraji trpljenja, groze in smrti, kot so bili Mauthausen, Dachau, Auschwitz, Treblinka in Buchenwald, ali Lidice, Oradour, Kragujevac in Marzabotto, pa tudi Heselberg, Frauenaurach, Eichstätt, Hagenbüchach in mnogi drugi, so in bodo ostali v zgodovini zapisani kot imena strašnega spomina — milijoni nedolžnih žrtev so povezani z njimi. Ti milijoni pa nas pozivajo in nam nalagajo obveznost, da ne smemo dopustiti, da bi se kdajkoli ponovile razmere, ki bi spet omogočale tako strašne zločine nad človekom in njegovim dostojanstvom.

75 let SPD „Zvezda“ v Hodišah

„Na belo nedeljo, dne 10. aprila t. l., bo ustanovni shod slovenskega pevskega društva „Zvezda“ v Hodišah“, je zapisal slovenski list „Mir“ 31. marca 1904. Začetek ni bil lahek, kot beremo iz poročila o ustanovitvi: „naši nasprotniki so na dan ustanovitve našega društva kričali za nami in nas na vse načine psovali in nas hoteli plašiti, rekoč, da bo društvo kmalu razpadlo, toda motili so se“. Res so se motili. V nedeljo praznuje SPD „Hodiše“ svojo 75-letnico. Dvakrat društvena zgodovina: proslava ob 25-letnici in kasetna tamburašev, ki je bila posneta lani.

ROŽ-PODJUNA-ZILJA

● ŠENTLIPŠ

Na velikonočni ponedeljek po maši smo se zbrali Šentlipška igral-ska skupina in naše znane pevke „Plazniška dekleta“ skupno z našim diakonom Jozijem Marketzem pred župniščem, da se odpravimo na izlet v Ljubljano. Ker pa so med nami bila že imenovana „Plazniška dekleta“, smo med potjo prepevali in naš godec Florej je spremljal petje z „mehami“ (harmoniko), tako da zares nobenemu ni bilo dolgčas.

Med potjo smo se ustavili na Brniku in si ogledali letališče. V Ljubljani pa smo najprej napolnili želodce, nato pa smo si ogledali stolnico, grad in še druge znamenitosti. Ker pa mora imeti vsak izlet svoj cilj, smo si zamislili, ker smo igralna skupina, da si ogledamo predstavo v ljubljanski Drami, kajti pri tem bi se mogli tudi kaj naučiti. Na programu je bila Shakespeareova drama „Milo za drago“. Z velikim zanimanjem smo sledili dogajanju na odru in občudovali igralce. Kar škoda se nam je zdelo, da je čas tako hitro minil in smo se morali po predstavi odpraviti domov. Toda sklenili smo, da bomo naredili še več takih izletov, kajti ta nam je ostal globoko v spominu.

Ob koncu bi se radi zahvalili g. Petru Stickerju, da nas je najavil v Drami in da nam je tako posredoval brezplačne vstopnice.

Zahvalili bi se tudi obema šoferjema Petru Sternu in diakonu Peppeju, da sta nas varno pripeljala domov, posebno pa še g. Sternu, da nam je dal na razpolago oba kombija.

P. K.

● BRNCA

Slovensko prosvetno društvo „Dobrač“ na Brnci je imelo na cvetno nedeljo, dne 30. 4. 1980, v gostilni pri Prangarju v Zmotičah svoj redni občni zbor. Zbralo se je razmeroma lepo število domačinov. Čeprav je bil zadnji občni zbor pred šestimi leti, je mogel pokazati odbor v svojem poročilu na razveseljivo aktivnost, predvsem pri predvajanju filmov, organiziranju nastopov igralških skupin in pevskih zborov. Društvo je sodelovalo tako s Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu, v katero je včlanjeno, kakor tudi s Krščansko kulturno zvezo, s katero je prav tako v dobrih odnosih. Člani društva so poročilo z veseljem sprejeli, saj kaže, da slovensko kulturno življenje v okolici Brnce ne bo zamrlo. Obratno, člani so predlagali, da naj novi odbor razširi svoje delovanje tudi na izobraževanje odraslih in da naj se ustanovi tudi lastni pevski zbor, kajti staro pevsko tradicijo na Brnci bo treba na novo poživiti. Novi odbor se je razširil od petih na sedem članov, za predsednika pa je bil ponovno izvoljen Janko Ojcl.

● ČAHORČE

V soboto, 12. aprila, so pokopali na kotmirškem pokopališču go. Nanijo Ternjak iz Čahorč, staro 73 let. Umrla je v celovški bolnišnici. Bila je pridna, skrbna mati svojim otrokom, ki so se tudi udejstvovali v domačem prosvetnem društvu „Gorjanci“.

Naj rajna počiva v miru. Otrokom in sorodnikom iskreno sozaljje.

Dobrla vas: za SPD Srce ni obč. grba

Proti domačim podjetjem nastopa v Dobrli vasi župan Hafner (SPO), ki so mu tuja podjetja bolj pri srcu kot domača. Socialistična večina pa ni samo proti domačim podjetjem, ampak je tudi s svojo večino poskrbela, da domače društvo Srce, ki je najbolj aktivno društvo v Dobrli vasi, ne bo dobilo občinskega grba. To so sklenili na zadnji občinski seji v Dobrli vasi.

Na dnevnem redu je bilo ca. 11 točk, seja se je odvijala stvarno razen nekaj spodrsrljavev svobodnjaka Schorlija, ki je očital županu Hafnerju, češ da ne govori resnice, kar pa je po razburjanju socialistov vzel nazaj. Za zemljiški areal za industrijo se je zanimala nemška tovarna Getze, ki pa še ne ve, ali se bo odločila za Dobrlo vas, ali za Velikovec. Veletovarna bi dala našemu prebivalstvu sigurno več delovnih mest kot Sienčnik in Erschen, argumentira župan, skratka pa je tudi deželna vlada mnenja, da naj ne razdeli občina to zemljišče.

Wastl: „Ali so bolj važne nemške tovarne kot domači podjetniki?“ — Župan: „Saj itak pomagamo domačim podjetnikom, vendarle hočem videti to zemljišče nerazdeljeno za kakšno tovarno z večjo ponudbo. Meni ni vseeno ali bo tukaj 300 (novih) delovnih mest ali ne!“

Predsednik kontrolnega odbora Gallo utemeljeno poroča občinske-

mu svetu o dohodkih in izdatkih občine. Zaradi 26-odstotnega povečanja turizma je letos bilo precej več dohodkov: 434.000 šil. obrtni davek, 262.000 šil. zemljiški davek, davek za pijačo 325.000 šil. ter davek za zabavo 39.000.— šil.

Tudi referent za tujski promet je za 55.000 šil. nenamenoma premalo uporabil, nujno pa se bo denar rabil za izgradnjo cest. Ravnatelj

Sonderschule v Dobrli vasi pa je za polovico imel več telefonatov kot druge šole v občini, moral bo manj telefonirati.

Redni proračun občinski svet soglasno odobri.

Ponatisnila se bo potna karta za turiste v znesku 35.500 šil. Nato pa so sklepali o spremembi referatov: Wastl je član kontrolnega in kmetijsko-gozdno gospodarskega odbora, zadnjega so mu odstopili socialisti. Nenazadnje so obravnavali prošnjo obeh društev, „Goldhaubenfrauen“, ki je želelo občinski grb na zastavo, in prošnjo SPD „Srce“, ki je zaprosilo za uporabljanje občinskega grba enorožca na

društvene plakate. Medtem, ko je občinski svet takoj odobril prošnjo „Goldhaubenfrauen“, je spodrinil prošnjo društva „Srce“ z utemeljitvijo: „Kaj mislite, potem bo vsako društvo prišlo in zahtevalo občinski grb.“

Če bi pa bil župan malo informiran in pogledal v sosednjo občino Globasnica, bi vedel, da so v Globasnici slov. društvu ob jubilejnim praznovanju podelili uporabo občinskega grba za plakate, za glavo pisma in za druge stvari.

Tako bo pristojni odbor (najbrž negativno!) obravnaval prošnjo dobrolskega slovenskega društva.

Marica Špicar — 90 let

„Drobec koroške zemlje, odsev mehkega njenega človeka in kapljo grenkobe iz dni tuge in trpljenja — to bodi v tej preprosti zgodbi posvečeno Tebi — žena!“ Jaka Špicar, koroški dramatik nebroja domačih iger in pisec „šentjakobske“ Miklove Zale, je napisal na prvo stran svoje igre DRABOSNJAK tole posvetilo svoji ženi Marici, ki

mu je bila zvesta spremljevalka v času veselja pa tudi grenkobe delovnega življenja. Pred leti že ga je izgubila, prihodnji ponedeljek bo praznovala svoj 90. rojstni dan v Ljubljani, kamor jo je z možem vred že v mladosti pihnil veter časa. Želja jubilatke, ki še deluje v okviru Kluba koroških Slovencev v

Ljubljani kot edina „originalna“ koroška Slovenka, ob tem jubileju: izlet na Koroško. To željo ji bo družina radevolje izpolnila, uredništvo NT, Krščanska kulturna zveza in vsi občudovalci Špicarjevih iger, ki so nam pomagale že v marsikaterem usodnem trenutku, želijo Marici Špicar še mnogo veselih in zdravih let.

Marica Špicar v krogu šentjakobskih kulturnikov ob priloiki uprizoritve MIKLOVE ZALE I. 1978 v Šentjakobu v Rožu. Tretja z leve Milica Janežič (Zala), druga z desne Mari Klemenjak (Almira), prvi na desni pa pečniški župnik Peter Sticker (režiser).

Pliberk: oder 73 spet igra

V soboto, 12. aprila, je po daljšem premoru spet nastopila igralška skupina „ODER 73“ Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ iz Pliberka z veseloigro — Poročil se bom s svojo ženo.

Poročil se bom s svojo ženo. V polni Schwarzlnovi dvorani je „Oder 73“ predstavil veseloigro — Poročil se bom s svojo ženo —, režijo in scenerijo je pripravila Anita Hudl. Ta igra je nam prikazala stanovanjske probleme nekega mladega zakonskega para v današnjem času. Par stanuje v majhni podnajemniški sobici, kjer si še kave ne sme kuhati, kajti, tako pravi njuna gospodinja, ki se jima vedno spreha med mizo in posteljo, tudi to škoduje pohištvu. Stanovanjska utesnenost, s svojim izsiljevanjem vedno prisotna gospodinja vodi mladi par v vedno daljše in glasnejše prepire in to zaradi malenkosti, ki bi v drugih okoliščinah sploh ne bile merodajne. Tako pride na vsem lepem do ločitve. Vzrokov se seveda ne išče tam kjer so, temveč tam kjer jih sploh ni, dokler Milena (Krista Messner) dokončno ne najde navidezni vzrok v obisku svoje prijateljice Irene (Krista Sumič) pri Janezu (Franc Kuežnik).

Kmalu navrh se pojavita še Milenin oče Polde (Alojz Messner) in Janezova mati Kati (Marija Trampusch), ki prineseta s seboj še več zapletkov in seveda še večjo prostorsko stisko. Skrbna, kot sta, hočeta zakrpati razbiti lonec in to seveda na najbolj zapleten način. Gospodinja pa je ob tem zelo vesela, da se ji kar samo ponuja, da lahko iztrži še višjo najemnino.

Nenaden prihod neznanca (Matvez Nachbar), ki ga hoče vseliti gospodinja v že tako prenatrpano sobico, dokončno razčisti situacijo in ob njegovih težavah mlada zakonca šele uvidita, kako je vse skupaj nesmiselno. In da je veselje še večje, se uredi tudi stanovanjski problem. Nadaljnje osebe v tej veseloigri so Pepi, gospodinja (Zalka Kuežnik), Miha, prijatelj (Jožko Hudl) in Vili (Albert Messner).

Veseli bi bili, če bi se ta igra ponela še v druge kraje na Koroškem. Domačini pa so spet pristržno vabljeni na mladinsko igro „KEKEC“, ki bo na materinski dan.

Žitara vas: urejevanje poti

V petek, 10. 4. 1980, je bilo v sejni sobi gasilskega doma v Miklavčevem zborovanju vaščanov vasi Proboj, Vinogradi, Žitara vas in Miklavčevo. Povod je bil namen, da bi opustili pot med Husarjevim križem in tovarno Solida. Ta pot je bila do izgradnje novega križišča najkrajša povezava med kapelško cesto in cesto, ki pelje na Mlinče. Sedaj pa ta pot služi kot poljska pot in kot bližnjica.

Kot referenta sta nastopila župan in žandarmerijski inšpektor Tschernig iz Krive Vrbe. Župan je na kratko orisal razvoj tega vprašanja, dočim je inšp. Tschernig navedel več vidikov prometne varnosti in dejal, da je že zaradi varnosti za pešce in iz obzirnosti do starejših občanov za obstoj te poti. Ta pot naj je po njegovem mnenju dovoljena za pešce, kolesarje in za kmetijske stroje. Dejal je še tudi, da imajo pešci skoraj pol kilometra bliže do cerkve in do tovarne, kar posebno za starejše občane niso mačje solze.

Velika večina navzočih občanov je glasovala za obstoj te poti. EL-Žitara vas je že svojčas bila proti opustitvi te poti, ker je bila za to, da naj poprej povejo svoje mnenje prizadeti občani.

Član občinskega predstojništva, Tinej Hribernik (EL), je opozoril na dejstvo, da je prehod pri Rutarju in Mraulaku popolnoma nezavarovan, da sta tam dve gostilni in celo avtobusna postaja, kar je treba upoštevati. Ob robu povedano, eksperti cestne uprave so zvišali v tem območju dovoljeno brzino

od 70 na 80 km/h in bili so proti zavarovanemu prehodu za pešce, ker je teh menda premalo?

Ravnatelj žitarske ljudske šole, Franc Kukovica pa je povedal, da sta novo križišče in prehod pri Rutarju in Mraulaku za solarje davno bolj nevarna kot pa prehod pri Solidi. Ne razume pa odločitve merodajnih gremijev, da so povišali brzino od 70 na 80 km/h.

Dom v Tinjah

V četrtek, 17. 4. 1980, od 9. do 18. ure

SEMINAR ZA SODELAVCE V IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH „Kako voditi skupine in z njimi delati“, I. del, slov.

II. del v četrtek, 24. 4. 1980, od 9. do 18. ure

Voditelj: dr. Marko Mairitsch

V soboto, 19. 4. 1980, ob 19.30

LITERARNI VEČER

„Lirska beseda — srčni utrip srečanja“, nem. in slov.

Iz svojih del berejo: Gerhard Glawischnig, Milka Hartman, dr. Erik Prunč.

Oktet „Danica“ poje pesmi od Milke Hartmanove in Gerharda Glawischniga

PRIREDITVE

Film

„BOJ NA POZIRALNIKU“

Prireditelj: SPD „Vrtača“ v Slovenjem Plajberku

Kraj: gostilna Folta v Slovenjem Plajberku

Čas: sobota, 19. 4. 1980, ob 20. uri

Film

„DOLINA MIRU“

Prireditelj: SPD „Rož“ v Šentjakobu v Rožu

Kraj: Kinodvorana Janach v Šentjakobu

Čas: petek, 25. 4. 1980, ob 20.15

Predavanje z barvnimi slikami g. Vinka Zaletela

I. ARGENTINA, II. del

II. ČILE

Prireditelj: Katoliška prosveta v Celovcu

Kraj: Slomškov dom (Mohorjeva), 10.-Oktober-Straße 25, Celovec

Čas: sredo, 23. 4. 1980, ob 19.30

- KMEČKA GOSPODARSKA ZADRUGA NA BRNCI išče pomočnika, po možnosti trgovska izobrazba in šoferski izpit skupine B (skupina C).

- Predstavitev pismeno ali osebno v pisarni Kmečke gospodarske zadruga Brnca, 9586 Fürnitz/Brnca, tel. (0 42 57) 234.

MI ZA VAS

PIŠE MIHA ZABLATNIK

Zakon za zaščito konsumentov

Posebne zaščite so deležni konsumenti od 1. 10. 1979 naprej. Po novem zakonu lahko razveljavite v roku 1 tedna vsako pogodbo ali kupčijo, če so dani sledeči pogoji:

(II. del)

Sledeči členi (deli) pogodbe za Vas niso veljavni in Vas pravno ne obvezujejo:

1. Če si podjetnik pridrži izpolnitev pogodbe na nedogleden čas ali neprimerno dolg rok (npr. nakup avtomobila, nedoločen dobavni rok).
2. Če velja določeno zadržanje z Vaše strani kot dana ali nepodana izjava (razen, če Vas posebno na to opozorijo).
3. Če se izključi zakonita pravica, da imate možnost pridržka.
4. Če so določbe nenavadne vsebine v splošnih poslovnih pogojih ali formularjih pogodb v Vašo škodo in s ka-

terimi Vam na podlagi splošnega videza pogodbene listine ni treba računati (npr. majhen tisk na zadnji strani formularja pogodbe ali splošnih poslovnih pogojev. Razen, če ste bili posebno na to opozorjeni).

5. Če Vas močno oškoduje določba v splošnih poslovnih pogojih ali formularjih pogodbe, ki ne določa nobeno od obojestranskih glavnih storitev (§ 879, odst. 3 ABGB).
6. Če je vključena določba, da je podjetnik upravičen, da preda v pogodbi zajete pravice in dolžnosti tretjemu, ki imenoma ni naveden.
7. Če more podjetnik svojo storitev enostransko spremeniti, razen, če je malenkostna in stvarno upravičena.
8. Če je izključena oz. omejena dolžnost podjetnika, da povrne škodo za stvar, ki jo je prevzel za obdelavo.

Gotovo se še ta ali oni bralec „Našega tednika“ spominja, ko sem pred nekaj leti pisal v tem listu svoje spomine in jih zdaj s tem pisanjem nadaljujem. Opisal sem, kako je bilo pri Štibarju, ko so še moj dedej tam gospodarili. K temu naj še omenim, da sta pred njimi tam gospodarila Juri in Neža Herman in so se prej tako pisali. Imela sta tri hčere, a nobenega sina, ki bi za očetom Jurijem prevzel posestvo in bi se s tem isti rod ohranil pri hiši. Hčeram je bilo ime: Ana, Urša in Marija. Posestvo je po očetu potem prevzela Marija ali, kakor je po domače rečeno, Mica. Pa je prišel nekega dne iz Beznice Lisnikov sin Tevže k Štibarju k Mici v svate in zgodilo se je, da je prišel Tevže k Štibarju za gospodarja. Mica je bila vesela, da je dobila tako pridnega moža. To je bilo leta 1867 in je bil Tevže 26 let star, Mica pa 22. Gospodarila sta pri Štibarju do leta 1905 in potem so moj dedej posestvo prodali. Pri Lisniku je pa še zdaj isti rod pri hiši in Lisnikov oče Franc Maček zelo dobro gospodaril. Saj je od malih posestnikov (bajtarjev) kupil zemljišče in si tako svoje posestvo zelo povečal. Pri nas smo z Lisnikovimi v daljnem sorodstvu, ker so bili moj dedej Lisnikov sin.

Ko že ravno o Štibarju pišem, kjer mi je tekla moja zibelka, naj še povem dogodek, ki ga je moj stric Anej pri Štibarju doživel in bi bil za njega skoraj tragičen. A preden to nadaljujem, moram še prej omkeniti, da so včasih moški tobak tako rabili, da so ga s pipo (fajfo) kadili ali pa tudi žvečili (čikali), medtem ko danes večinoma le cigarete kadijo. Ko je moj stric začel tobak rabiti, ga je tudi nekaj časa koj s pipo kadil, pozneje ga je pa začel čikati. Imel je kratko pipo in ne takšne, kakor so jih imeli nekateri, da jim je pipa segla dol čez brado. Že, ko sem prvokrat v tem listu pisal svoje spomine, sem omenil, da smo pri Štibarju imeli tudi konja, no, bila je kobila. Kadar se z njo ni kaj delalo, se je pa pasla na pašniku, ki je bil s plotom ograjen. Bilo je nekega dne, ko bi se moralo še neko delo na polju s kobilo opraviti. Ker kobile ni bilo doma, se je odpravila vil Anej in šel po njo. Ko pride dol do pašnika, je bila kobila že tam pri lesi (zapornici). Anej je imel pipo v ustih. Ko stopi k njej, da bi jo prijel za uzdo, se pa kobila s tako naglico obrne in vrže zadnji

URBAN MAČEK

Iz mojih spominov

del telesa kvišku in odbeži. In zdaj, kje je pipa? Ko Anej po tleh gleda za njo, pa pipa prileti iz zraka in pade pred njim na tla. Zdaj je vedel, da mu je kobila z zadnjim kopitom izbila pipo iz ust; sreča je bila, da se mu kaj hujšega ni zgodilo. Saj, če bi ga bila kobila zadelo s kopitom pod brado, bi lahko bila to njegova smrt.

CAHN JE DAVU

Tako so naši predniki imenovali dogodke, o katerih bom sedaj pisal. Ta beseda cahn je vzeta od nemške besede Zeichen (znamenje). Prav rad sem včasih poslušal stare ljudi, ki so se pogovarjali med seboj, kako je temu ali onemu „davu cahn“, ko je potem umrl

tedaj pri Gosaku za gospodarja. Žena Lena je bila tedaj že bolna. Ko zvečer domov grem, je bilo že precej temno. Iti sem moral skozi gozd. Ko pridem v gozdu do tistega mesta, kjer je meja med Dimpelnikovim in Bokrovčevim posestvom, pa čujem, kakor bi nekdo nedaleč od mene s krampom kopal notri v kaki jami, ker glas udarcev je bil votlo doneč. Bili so trije udarci in potem pa ne več. Ker sem vedel, da je že več ljudi to doživelo, sem si pa mislil, tudi pri meni se je to zgodilo, da mi je „cahn davu“ in gotovo bo kdo v kratkem umrl. In res, ni bilo dolgo po tem dogodku, pa je umrla Gosakova mati Lena. Že en dan pred smrtjo je rekla: „Jutri bojo že tak lepo peli zvonovi v Šmarjeti.“ In res je bilo tako.

bo potem drugi vedel, da s smrtjo še ni vsega konec. In res, zgodilo se je, da je mož še tisto leto zbolel in tudi umrl. Tisto jutro zgodaj, ko je potem bil možev pogreb, je pa močno potrkalo na okno, kjer je žena spala. Zdaj se je žena spomnila, kaj sta se z možem tedaj dogovorila, ko sta od pogreba hodila, in vedela je, da ji je mož s tem dal znamenje, ko je na okno potrkal.

*

Moj znanec, s katerim sem še zdaj večkrat skupaj, mi je pravil, kaj je on že pred več leti doživel. Bilo je nekega dne, ko je šel v trgovino, ki pa je bila precej oddaljena od njegovega doma. Ko se je pozno zvečer vračal domov, mu pride po cesti naproti črna oblečena ženska. Polda, tako je znanec imel, jo pozdravi: „Dober večer!“ žena pa tudi reče: „Bog daj!“ in gre naprej. Ko žena pride mimo njega, Polda hitro nazaj pogleda, a žena je že izginila in je ni videl več. Obide ga nekakšna groza, ker je vedel, če bi ta žena bila res človek, bi nikakor ne mogla tako hitro izginiti. Pospešil je korake, da bi čimprej prišel domov. Ko pride domov, mu pa povejo, da je umrl njegov najboljši znanec. Zdaj si je takoj mislil, da je tista črna žena, ki ga je na cesti srečala, bila gotovo duh ravno kar umrlega njegovega znanca.

NA FRONTI PADLI MOŽ SE PRIDE POSLOVIT OD SVOJE ŽENE

Rad sem večkrat obiskal staro mater U. V., ki je doživela visoko starost devetdesetih let. Ker je bila enajst let starejša od mene, je pa seveda tudi več pomnila kot pa jaz. Marsikaj zanimivega mi je povedala iz svojega življenja. Posebno en dogodek me je zelo zanimal, ki ga je ta mati doživela in mi ga je večkrat pravila. Bilo je v prvi svetovni vojni.

Kakor mnogo drugih, je tudi ta mož, oče njenega sinčka, moral k vojakom. K isti kompaniji, pri kateri je on bil, je bil še dodeljen eden njegovih znancev iz tega kraja. Odititi je morala ta kompani-

ja dol na dolno rusko fronto. Ko je ta mati to zvedela, da se zdaj on nahaja vsak dan v smrtni nevarnosti, je bila zelo v skrbeh, da večkrat spati ni mogla. Bilo je nekega večera, ko še tudi ni spala in tudi njen štiriletni fantek je bil še buden. Kar naenkrat pa fantek reče: „Atej je prišel!“ Mati se ozre in res vidi pred seboj stari svojega moža. Pa ni tako prišel kot pa prej večkrat. Saj ni čutila njegovih korakov, pa tudi duri ni odprl in tudi nobene besede nocoj ni spregovoril. Pa ga je nagovorila, kje je še kaj, kako mu še gre, a nobene besede ni dobila od njega. Dal ji je še roko, ki pa je bila mrzla, in je izginil. Zdaj je vedela, da se je z njim nekaj zgodilo. Ko je prišel njegov znanec, s katerim je bil skupna na fronti, domov, je pravil, kako je bilo, ko je njen mož smrt storil. Rekel je: „Bila sva z drugimi vojaki v strelskem jarku, ne daleč od Rusov. On je bil pa tako radoveden, kakšna je tam okolica, in je šel iz strelskega jarka. Ko se ozira tam okrog, pa prileti ruska krogla in ga zadene ravno v glavo, in takšna je bila njegova smrt.“ Tako mi je pravila ta mati in morda bo kdo rekel: „To so bile sanje.“ K temu pa pripomnim, da, kakor je naslednji dogodek resničen, ki ga bom zdaj napisal, je gotovo ta, ki ga je ta mati doživela. Bral sem že več takih dogodkov, da so se rajni svojim sorodnikom prikazali in še nekaj besedi govorili z njimi. Ta mati je imela dober spomin in še ni bila 30 let stara, ko je to doživela.

POSLOVIT SE JE PRIŠEL

Ta dogodek so doživeli rajni gospod Ksaver Meško, ko so bili za kaplana v Škocijanu. Bili so tudi pisatelj in so več knjig napisali, ki smo jih radi brali, ker so znali tako lepo pisati. Ta dogodek so napisali pred tridesetimi leti v Mohorjev koledar in ga zdaj vam v tem listu dobesedno napišem.

Tako so zapisali: „Bil sem leta 1898 kakih štirinajst dni v Škocijanu na svoj prvi kaplanski postaji. Kar sem moral na spoved. Spodaj ob velikovškem dravskem mostu je zbolel kmet preužitkar na veliki kmetiji. Bil je star mož, res precej bolan in slab. Ko sem prišel, me je sprejel nekako izredno prijazno in toplo. Vi ste naš novi kaplan? Pa sta še tako mladi.“

(Dalje prihodnjič)

Pomlad na komeljski kmetiji

od njih kakšen sorodnik ali pa znanec. Ker sem tudi jaz to doživel, bom vam ta dogodek najprej zapisal.

Bilo je leta 1925, ko sem po Šmarjeti nekaj zapisoval. Bil sem tudi pri Gosaku, kjer je bila iz naše soseske Bokrovčeva hčer Lena za gospodinjo. Bila je s Kumovčevim Petrom omožena, ki je bil

Bilo je nekje. Mož in žena sta šla od pogreba domov. Umrl je sorodnik žene. Grede sta med drugim tudi o tem veliko govorila, kako je kaj, ko človek umrje, ali je še potem kaj ali ne. Ker nista imela trdne vere, sta o tem zelo dvomila. Med potjo se dogovorita, da tisti od njiju, ki bo prvi umrl, mora drugemu dati neko znamenje, da

zatilje. „Zdaj pa naredi!“ so zapovedali in fant je pritisnil. Slika ima še danes shranjeno. Slika pa je sedaj edina in poslednja od pokojnega...

Bajta je stala vsa potrta poleg požganice. Še bolj žalostna kot včeraj. Sama neizrekljiva žalost jo je! Okna so žalostne oči, ki gledajo v negotovost, zasnežena poševna streha so beli lasje starca, ki je sklenil vse posvetne račune. Koliko spominov veže fanta na bajto! Nikdar niso bili ajdovi žganci tako dobri kot tista davna jutra, ko je štiriletni zajtrkoval z mamo, preden je odšla delat v premogovnik, sine pa nazaj v posteljo! In tisti dolgi jesenski in zimski večeri, ko so štedili s petrolejem in svečami, ter z babico posedali v temi in poslušali povesti in zgodbe in peli in čakali na trdo pozno noč, ko bodo lahko prižgali petrolejko. In molitvic nikdar ni zmanjkalo. Kake stare je znala babica! Kod jih je jemala? Od pradede? Od zveste prababice Klare?...

Tukaj v obgozdni bajti so se kdaj shajali različni ljudje, čudaki po svoje, zanimivi in beraški, a vselej s šalo na ustih, ali s prošnjo „skozi rože povedano“ in z novicami iz velikega sveta, ki se začena nekje tam, koder sonce privriska izza Pece in se pozibava k počitku za Košuto in Obir, redko, a vendar le, so se pojavljali bolj gosposki ljudje tudi...

V sosesko pa je rad prihajal pritlikavi šegavi Jaka Pučmann, ki je vedno takole pozdravljal:

„Pojdite malo ven na sonce!“ Tako tudi, če je zunaj brila zimska burja ali da je kako poletno nedeljo lilo in grmelo. Znal je tudi „obrazce delati“, da so se mu vsi smejali. Seveda mu je babica ali mama s čim postregla. Najraje je imel seveda čaj, dišeč, močan čaj. Mama je Jaka prala in šivala. Največ za boglonaj. Rada je to storila, če je le utegnila.

Svetopisemske postave pa je bil Tonov Tomaž, ki je bil na glasu, da je počasen, da ga nekoč še smrt ne bo marala. Znal je karbodi, cokle tesati in čevlje popravljati, pa še mnogo koristnega za bajtarskega in kmečkega človeka. Njegovo pripovedovanje je bilo svojevrstno, zakaj v mladih letih je drvaril celo nekje v Bosni in znal turška imena in pesmi in druge vragolije. Tomažu se nikamor ni mudilo, če mu je zadnji potrpežljivi poslušalec zaspal, je znova nagačil svojo čedrico in ždel po svoje tudi celo noč, dokler petroleja slučajno ni zmanjkalo.

Polno brado je nosil Košičnik Jakej, ki pa je bil vedno na dolgih potovanjih iz Podpece prek Sosednja čez Prisoje v globaške Rute ali obratno. Da se vrača z Rut, je bilo lahko ugotoviti, ker je dišal po žganju in se je majal s svojim košem na hrbtu, brez katerega ne bi ga nihče mogel si predstavljati. Zglašal se je v bajti tudi sredi noči, če jo je pribundal s svojih priljubljenih globaških Rut. Rad je zamomljal: „Grem na Polje po ta bolj!“

(Dalje prihodnjič)

Valentin Polanšek

58

Križ s križi

Rod in domačija! Rod in domačija! mu tolče srce kot utelešeni upor in zaslužnjen krik, ki se razlega samo po fantovih žilah. Ne pa v zimski dan, jasni in mirni (tako zlagano na videz mirni) januarski dan 1944.

Spodaj je „jama pri lesi“. Tod se je fante prve zime preizkušal v sankanju. Seveda še s takimi preprostimi sankami, ki jih je naredil očim iz desk. Niso imele še pravih krvin in niso bile okovane. Tam je poleti cvetelo toliko rož. Kadar se je babica včasila, mu je pripovedovala imena rastlin in še kake zgodbe o posebnih rožah. Babica je imela vselej svojo storijsko nared. Ali je res vse to brala po knjigah? Ali si je tudi sama izmišljala kaj lepega? Gotovo! Znala pa je slikovito pripovedovati. Prav ob tisti „jami ob lesi“ je fant pred štirimi leti, ko je imel že prvi fotoaparatus, slikal babico s pradedom. Pradede so hodili s šmarješkega žeganja in so bili vidno odobrovoljeni, pa so napeli orjaške prsi, se s palico vpoklončili, nato, ko so klobuk potisnili v

Mejnik „Alpensaga“

komična komponenta filma, toda tudi tukaj samo poprečje. Škoda.

*

„Noro razredno srečanje“ je bil naslov italijanske komedije, v kateri sklonejo štirje možje, stari okoli 45 let, da bodo uganjali razne norosti — kakor svojčas kot šolarji. ORF je ta film z zelo dobro zasedbo ponovno zelo pohvalno najavil — toda film davno ni izpolnil pričakovanj, vsaj mojih ne, čeprav mi tip italijanskih komedij zelo ugaja. Dobrih idej je filmu primanjkovalo skoraj vso dolžino dolgo, norosti pa tudi niso bile duhovite. Preostane tragi-

„Ljubezen na vasi“ je prvi del „Alpensaga“ po knjigi Petra Turrinija in Wilhelma Pevnyja. Pred kratkim so podelili Turriniju (katero po številu že?) nagrado za ta opus, ki je bil te dni dovršen in bodo zadnji del predvajali tudi še letos. „Alpensaga“ je tip domovinskega filma brez vsake sentimentalnosti. Prikazuje življenje na vasi takšno kot je — z vsemi odvisnostmi in socialnimi razlikami ter spremembami v zadnjem stoletju. Povedali so pri ome-

njeni svečanosti, da je ta sklop filmov med najboljšimi produkcijami, pri katerih je avstrijska televizija udeležena, da, morda eden od najboljših televizijskih filmov na svetu sploh. Pustimo slednje v oklepaju; preostane kljub temu dejstvo, da je Turriniju in Pevnyju uspelo ne le ustvariti ta opus, ampak zbuditi čisto novo zavest v publiko o problematiki ostalih domovinskih filmov. Le-te ORF tudi še v precejšnji meri predvaja. Upravičeno je torej pričakovanje, da bodo marsikateri gledalci bolj kritično gledali te lažnivo-romantične domovinske šunke, kjer Zenzi zaman ljubi forštnarjevega sina — ker bo-

do morda le podzavestno primerjali vsebino teh filmov z izpovedmi Turrinijevih in Pevnyjevih filmov.

Če smo že pri nagradah: ni mi znano, da bi tudi zastopstvo kmečkemu stanu podelilo avtorjema kakšno nagrado — za brezdvomno najbolj resnični in iskreni prikaz in dokumentacijo tega stanu v menjavi časov. Nasprotno pa mi je znano, da je Kmetijska zbornica poleg Cerkev delala največjo zgago in največje težave in da je filmski team moral precej posnetkov napraviti v posebni sceni. Kajti tudi kmetije-domačini so filmskemu teamu stali sprva kritično nasproti — avtorjema pa je uspelo ob številnih diskusijah prepričati in navdušiti kmete za ta film. Potem je intervenirala

Zbornica s svojimi kmeti za pisalnimi mizami... tudi o intervencijah proti temu filmu bi se brezdvomno splačalo napraviti poseben film...

ZA PRIHODNI TEDEN PRIPOROČAM:

ORF ponavlja serijo „Alpensaga“ v nedeljo, ob 20.15 in v četrtek, ob 20.15 v 1. program. V torek, ob 20.15 je na sporedu „Teleobjektiv“ Clausa Gattererra in za ljubitelje oper bo ORF iz Bavarskega nacionalnega teatra prenašal opero „Ugrabitev iz Seraila“ W. A. Mozarta. Pojejo Martin Benrath, Lucija Popp, dirigent Karl Böhm.

od nedelje, 20. aprila

do sobote, 26. aprila

AVSTRIJA

TV

LJUBLJANA

1

— 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Heinz Conrads in njihovi prijatelji — 21.35 Šport — 21.55 Nočni metulj — 22.55 Poročila.

2

NEDELJA, 20. aprila: 16.20 Poldark (7) — 17.10 On Touch of Venus — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 ...In noč bo molčala — 22.05 Šport — 22.20 Columbo.

PONEDELJEK, 21. aprila: 18.00 Angleščina — 18.30 Na poti po Avstriji — Znanje danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Poldark (8) — 21.05 Apropos film — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Celin in Jul' se vozita s čolnom.

TOREK, 22. aprila: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Velike mačke — 19.15 Nova — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kako bi vi to ocenili? — 21.03 Gospod Qualtinger — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Nogomet.

SREDA, 23. aprila: 18.00 Francoščina — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central — 21.00 Volite zveznega predsednika: Portret dr. Wilfrida Gredlerja — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Samo prijazne deklice.

ČETRTEK, 24. aprila: 18.00 Ruščina — 18.30 Poti k umetnosti: Peter Paul Rubens — 19.15 Galerija — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Navzkrižno zasliševanje — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Club 2.

PETEK, 25. aprila: 17.30 Šolska TV — 17.45 Restavracija neke gotske Piete — 18.00 Če ljubezen pade (3) —

18.30 Orientacija — 19.00 Vi želite — mi zaigramo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ugrabitev iz Seraila — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Ugrabitev iz Seraila — 23.00 Vožnja brez odmora.

SOBOTA, 26. aprila: 17.00 Waltonsovi — 17.45 Kako rastline klijejo in rastejo — 18.00 Da x sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika — 20.15 Danes zvečer pleše Syristeate — 21.55 Vprašanja kristjana — 22.00 Via Zapata.

Darovi v tiskovni sklad:

Franc Grilc, Libuče 50.—
N. N., Libuče 20.—
Luka Borovčnik, Podkraj 50.—
Angela Močlinik, Podkraj 10.—
Janko Igerc, Podkraj 20.—
N. N., Podkraj 50.—
Janez Skutil, Podkraj 30.—
Johana Stropnik, Libuče 20.—
Matevž Krajnc, Libuče 30.—
Marija Leitgeb, Pliberk 100.—
Margareta Dvornik, Pliberk 10.—
Marija Trampuš, Pliberk 50.—
Ana Pahtev, Pliberk 50.—

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 72 5 65. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 200.— din, za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Florian Sablatschan. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu. Vsi Viktringer Ring 26.

RADIO CELOVEC SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 20. aprila:
07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 21. aprila:
14.10—15.00 Koroški obzornik — „Koroška poje“, III. del.

TOREK, 22. aprila:
09.30—10.00 Pisani svet — 14.10 do 15.00 Koroški obzornik — Zanimalo vas bo — Ob zvokih tamburic.

SREDA, 23. aprila:
14.10—15.00 Koroški obzornik — Minute za solista (poje tenorist Mitja Gregorčič) — Koroški kulturni pregled.

ČETRTEK, 24. aprila:
14.10—15.00 Koroški obzornik — Kdo je za koga?

PETEK, 25. aprila:
14.10—15.00 Koroški obzornik — Slovenska zabavna glasba — Spominjamo se: 150-letnica rojstva pisatelja Janeza Trdine.

SOBOTA, 26. aprila:
09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

1

8.10 Na poti v svobodo — 8.40 Vrtec na obisku: Ulica vseh otrok — 8.55 Otroštvo mladosti — 9.25 Pustološčina — 9.55 Podelitev priznanj OF — 11.00 Človek hoče navzgor — 12.00 Obračun po merilih — 12.20 625 — 13.00 Poročila — 15.25 Nogomet: Jugoslavija — Poljska — 17.30 Poročila — 17.35 Baron prašil — 18.55 Naš kraj — 19.10 Zlata ptica — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 TVD — 20.00 Mejna dežela — 21.00 Nočni kino: Sinjebradec.

2

NEDELJA, 20. aprila: 16.30 Nedeljsko popoldne — 19.30 TVD — 20.00 Dokumentarni film — 20.50 Včeraj, danes, jutri — 21.10 Igrani film.

PONEDELJEK, 21. aprila: 17.10 TVD — 17.45 Otroška oddaja — 18.00 Pravljica — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Glasbena medigra — 18.50 Sportna oddaja — 19.30 TVD — 20.00 Znanost — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.30 TD nadaljevanka — 22.25 Kronika sterijinega pozorja.

TOREK, 22. aprila: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Življenje knjige — 18.45 Narodna glasba — 19.30 TVD — 20.00 Zabavna oddaja — 20.50 Včeraj, danes, jutri — 21.10 Dokumentarna oddaja — 22.05 Poezija — 22.30 Kronika sterijinega pozorja.

SREDA, 23. aprila: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Glasbena oddaja — 19.30 TVD — 20.00 Športna sreda — 22.30 TVD.

ČETRTEK, 24. aprila: 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Znanost —

Darujte za tiskovni sklad!

18.45 Goli z evropskih nogometnih igrišč — 19.15 Pomet in turizem — 19.30 TVD — 20.00 Kino-oko — 23.30 Včeraj, danes, jutri.

PETEK, 25. aprila: 16.55 Obzorja — 17.10 TVD v madžarščini — 17.30 TVD — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Mladinska oddaja — 18.45 Zabavna oddaja — 19.30 TVD — 20.00 Kronika sterijinega pozorja — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.15 Dokumentarna oddaja — 22.00 Igrani film.

SOBOTA, 26. aprila: 17.45 Znanost — 18.30 Narodna glasba — 19.30 TVD — 20.00 Glasbena oddaja — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.10 Feljton — 21.40 Špotna sobota — 22.00 Kronika stejnega pozorja.

SOBOTA, 26. aprila: 8.05 Poročila —

ŠPORT

DSG Sele : Ulrichsberg 4 : 0 (1 : 0)

Pred približno 150 gledalci so Selani v nedeljo popoldan na domačem igrišču slavili zmago nad moštvom Ulrichsberga. Pred igro je bil sodnik Feichter deležen kratke pozornosti, ker je ta dan 750-ič vodil igro. Predsednik DSG Sele, mag. Ivan Olip, mu je zaželel še mnogo uspeha pri žvižganju, prav tako tudi zastopnik Koroške zveze nogometnih sodnikov in kapitana moštev. Potem se je začela igra in Selani so zaigrali dobro. Polagoma pa so popustili in dosti možnosti, da bi dali gole, izpuštili. Zato je padel v prvem polčasu samo en gol, ki ga je ustrelil Grozde Toševski. V drugem polčasu se igra ni bistveno spremenila, le več golov je bilo. Te so strelili Flori Jug, Nanti Olip in Oto Oraže. Tudi gostje so dokaj zahtevno igrali a možno-

sti, ki so jih imeli, niso mogli spremeniti v gole. Domača obramba je igrala zanesljivo in vratar je nekajkrat dokazal, da je prava ojačitev za moštvo.

Na prelepem igrišču v stadionu pod Košuto so nastopili Selani v tej postavi: A. Koščak, St. Olip, N. Dovjak, O. Dovjak, Fr. Kelih, D. Mohorčič (70. K. Pristovnik), N. Olip, O. Ogris, G. Toševski, Fl. Jug (55. P. Olip), Zdr. Oraže.

Prihodnjo igro pa igrajo Selani na tujem, na Bistrici v Rožu, proti tamkajšnjemu moštvu. Navijači vabljani.

- SELANI IGRAJO
- v soboto, 19. 4.: Bistrica/Rož.
- 14.00: Bistrica pod 23 — Sele pod 23.
- 16.00: Bistrica — Sele.

SAK ml. - HSV ml. 1 : 3

Pred začetkom igre je predstavnik tovarne TOPSPORT iz Pliberka podaril mladincem nove majice. Mladinci so korajžno pričeli, a kljub temu je gostom uspel prvi gol. Po hudi napaki vratarja in cele obrambe pa so gostje še v prvem polčasu dali drugi gol.

Po nasvetih trenerja mladinc

cev, Mirka Oražeja so mladinci v drugi polovici zaigrali, da jih je bilo veselje gledati. V 50. minuti je St. Gregorič z glavo zadel gol. Mladinci so krasno igrali, a golov ni bilo. Le gostje so iz hitrega protinapada dali tretji in odločilni zadetek. Mladinci so naprej igrali zelo agresivno, št. Gregorič je zadel le prečko. Krivičen sodnik (Gur-

ker) v tej dobi ni priznal dveh golov.

Nasplošno pa je treba povedati, da mladinci še ne pomnijo tako enostranskega sodnika. Njegovo žvižganje in piskanje je nekatere mladince tako prizadelo, da so bili po igri čisto iz sebe. Kajti, če bi gospod Gurker

sodil pravično, bi zmagovalec bil SAK.

Igralo je sledeče moštvo: B. Wakounig, Dlopt, Fera, J. Gregorič, F. Smrtnik (35. Pečnik), St. Gregorič, Sadjak (50. M. Smrečnik), St. Gregorič, M. Rutar, R. Grilc, St. Haderlap.

-bewa&cjo-

Moštvo mladincev v novih majicah tovarne Topsport

VST Velikovec - SAK 2 : 1

V jesenskem kolu je SAK zgubil doma tekmo proti velikovškemu moštvu. V soboto je bila povratna tekma v Velikovcu in tudi tokrat SAK-ju ni uspelo dobiti igre.

Pred lepim številom gledalcev — večina navijači SAK — je stekla ob pol petih igra. Igralci SAK so z dokaj lepimi pote-

zami in tehnično dovršeno prevzeli iniciativo na igrišču. Samo gol jim ni in ni hotel uspeti. Potem, ko so večkrat nevarno prišli pred velikovška vrata, pa je v 30. min. Velikovčan Graf iz prostega strela dal prvi gol. Pri tem je treba povedati, da vratar svoje obrambe ni najbolj posrečeno postavil in kot že proti ASV

je tudi tokrat nasprotno moštvo dalo gol iz prostega strela. Kljub temu igralci SAK niso popustili in po krasni kombinaciji med M. Hoblom in Velikom je poslednji z mogočnim strelom zatresel mrežo velikovškega vratarja (40).

Po odmoru so SAK-igralci naprej igrali s polno paro in upanja je bilo, da bodo strelili še nekaj golov. V tej dobi pa je domačin Mülle (60) z izredno streljenim kornjerjem dal drugi gol za svoje moštvo in tako zagigural Velikovčanom zmago. Da pa domačini niso nato dobili gola, se imajo zahvaliti svojemu vratarju. Še nekaj k igri: SAK je igral v soboto v Velikovcu zares dobro. Škoda le, da ves trud ni obrodil sadu v obliki golov, ki bi pomenili zmago. Lahko bi rekli, da se je okrogla žoga poigrala z igralci. Sodnik je sodil korektno in želeli je samo, da bi videli še več takih sodnikov.

Postava: Dodič (80. Malle), Jakopič, Pandel, Lampichler, Woschitz, Fera, Velik, Golec, Martin Hobel, Zablatnik, Sommeregger (60. Sigi Hobel).

TEKME SAK:

20. 4. 1980: KOŠATOVO IGRIŠČE:

15.00: SAK I — BOROVLJE I.
16.45: SAK pod 23 — BOROVLJE pod 23.

20. 4. 1980: LIEBENFELS:
10.45: LIEBENFELS ml. — SAK ml.

Škocijan: župan zgublja živce . . .

Dne 10. aprila 1980 je bila ob 18. uri nastavljena občinska seja. Dnevni red je obsegal kar 25 točk; po izjavi župana Holzerja (SPÖ) pa naj bi jih menda bila polovica takih, ki bi se naj dale rešiti samo z dviganjem rok. Pred pregledom protokola zadnje seje je občinski mandatar GL — Gospodarske liste — dipl. inž. Franc Koncilija predlagal, da naj župan v bodoče pismeno vabi na seje občinskega predstojništva — kot opazovalce — zastopnika GL. Opozoril je na dotična pravila Splošnega občinskega reda (Allgemeine Gemeindeordnung). Župan je obljubil odgovor, ni pa vedel, da mora ta biti v pismeni obliki. Močno razburjala se je frakcija ÖVP ter očitala županu, da je dnevni red preobširen, da je resno delo tako nemogoče in da je v prejšnji mandatni dobi prav on, župan, najbolj kritiziral črnega župana, če je dnevni red obsegal že 15

točk. Župan je odgovoril dokaj zajedljivo in celo trdil, da pač največja opozicijska stranka nima pravih mož v občinskem svetu. ÖVP-frakcija je grozila z eksodusom, ki ga je pri sedmi točki tudi napravila. Skrajno netaktno pa je reagiral župan, ko je dejal, saj lahko greste, bomo pač sami odločali, in ko je hotel vsa nadaljnja vprašanja preprečiti z določili SOR. Glede protokolaranja je mandatar GL, Koncilija, pokazal na pomanjkljivosti pri protokolaranju ter zahteval, da mora biti protokolaranje v bodoče vestno.

Ponovno se je začel župan zvijati ter trdil, da na protokolaranje svojih izjav ne polaga preveč važnosti. Kot v potrdilo pa je pustil protokolarati neko izjavo, ki naj bi jo menda podal Koncilija, češ da bo leha on na arteriosklerozo.

Agresivno in za župana nevredno obnašanje je obrodilo „lepe“ sadove. Celu uro so občinski očetje zapravili s tem, kaj in kako naj se protokolarira, kdo ima slabši oziroma boljši spomin in kdo je bolj pedantski in ohol. Dnevni red pa zaradi tega pričkanja ni postal krajši.

Jože Zupan

(Slovensko narodno gledališče Maribor)

predvaja

Pridige Janeza Svetokriškega

- 24. aprila 1980, ob 16. uri:
Strokovna šola za ženske poklice v Šentjakobu v Rožu.
- 24. aprila 1980, ob 20. uri:
Mladinski center na Rebrci. Ob tej priliki bo pel tudi moški zbor SPD „Trta“ iz Žitare vasi. Prireditelj: Mladinski center na Rebrci.
- 25. aprila, ob 15. uri:
Gospodinjska šola v Šentrupertu.
- 25. aprila 1980, ob 19.30:
Slomškov dom v Celovcu. Prireditelj: SKD v Celovcu.
- 26. aprila 1980, ob 19.30:
Farna dvorana v Šmihelu. Prireditelj: Mladinski klub v Šmihelu.

SPD Danica: zaigrali so „Poslednjega moža“

Mlada, vesela in zagnana igralska skupina SPD „Danica“ se je preteklo soboto predstavila v škocijanskem Farnem domu domačemu občinstvu z igro „Poslednji mož“ (režija Sonja Ban), češkega avtorja Svobode, „poslovenil“ pa jo je Fran Govekar. Igra, ki nima bogve ka-

skupina, kot so igralci Danice, dobi v roke ničvreden tekst, o katerem bi v najboljšem primeru lahko rekli, da je bulvarška komedija. Še besedo k igralcem: Franc Wakounig v vlogi hišnega tirana Petelina dominira igro, plaho Petelinko igra Erna Hribernik, dobro so

ke vsebine, je preprosto rečeno komedija okoli družinskega očeta, ki v vlogi družinskega tirana tlači ženo in otroke, ki delajo potem ravno to, kar ne pričakuje. Nekakšna morala vsebine: Ne bi škodovalo marsikomu, da se našemi tako, da ga nihče ne pozna in bo videl, kaj „prijatelji“ res mislijo o človeku.

S tem pa je tudi že dovolj povedano o plehki vsebini igre, ki potrjuje tiste, ki imajo proti Govekarju upravičene predsodke. Škoda le, da angažirana

izbrani njuni otroci Zdenka (Anica Plesnik), Helena (Marija Hobel), Jarol (Franci Polcer). K njim prihajajo vasovat inž. Sodar (Milan Wutte), ki je nesrečno zaljubljen v Zdenko, nerodni dr. Gaberšček (Maks Wuttej), zafrkljiva študentka Tončka (Marija Wakounig), k služkinji Barici (Erika Hobel) pa prihaja še vojak (Franc Picej). Igra se seveda srečno konča, publika se je nasmejala, kaj hočeš še? Boljše in skrbneje izbrane snovi.

Vabimo na SLAVNOSTNO PRIREDITEV

ob 75-letnici ustanovitve
SLOVENSKEGA PROSVETNEGA
DRUŠTVA "ZVEZDA" v Hodišah

v nedeljo, dne 20. aprila 1980
ob 14.30 uri pri Svetiju v Plešerki

Sodelujejo:
Moški pevski zbor SPD "Edinost" iz Skofije
mešani pevski zbor "Rož" iz Šentjakoba
moški pevski zbor SPD "Bilka" iz Bilčova
trio SPD "Gorjanci" iz Kotmare vasi
Sängerrunde Keutschach
in domači tamburaški ansambel

od 19. ure naprej PLES
igrajo "MEZIŠKI RUDARJI"